

Alueellisen hyvinvointisuunnitelman 2022-2025 päivitys

Hyvää elää Etelä-Pohjanmaalla

Tämä on päivitys 20.6.2022 aluevaltuustossa hyväksytyyn alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan. Päivitys on hyväksytty yhdyspintatyön sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnassa 6.6.2024.

Suunnitelmaan tehtyjä päivityksiä

- Toimenpiteiden numerointi
- Toimenpiteiden päivityksiä ja poistoja (poistetut merkitty harmaalla taustalla ilman numerointia)
  - Poistetuissa toimenpiteissä on mm. toimenpiteitä, jotka eivät olleet enää ajankohtaisia tai jotka olivat kokonaisuudessaan muiden toimijoiden vastuulla
- Uusia ja päivitettyjä mittareita
  - Mittareita on päivitetty, koska osa mittareista on esim. poistunut käytöstä

Kaikki suunnitelmat löydät kootusti hyvinvointialueen verkkosivuilta:

<https://www.hyvaep.fi/hyvinvointialue/strategiat/>

Painopiste 1: Työ- ja toimintakyky

PAINOPISTEEN 1. TAVOITTEET

1. Työ- ja toimintakyky paranee
2. Työn kuormittavuus tasapainottuu
3. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirrytään vähemmän
4. Sairauspoissaolot vähenevät
5. Työkykyisten määrä kasvaa

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030: Toimeenpanosuunnitelmaan liittyvät toimenpidenumerot: 23, 56 ja 109.

TYÖIKÄISET

Nro	Toimenpiteet	Seuranta	Mittari
1	Vahvistetaan työkyvyn tuen varhaista tunnistamista ja psykososiaalisten riskien arviointia	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	Itsensä täysin tai osittain työkyvyttömäksi kokevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat (THL)
2	Toteutetaan työttömien terveystarkastukset aktiivisesti ja laadukkaasti	Laadullinen seuranta: Menettelytapasuosituksen toteutuminen (TOIMIA-tietokanta)	Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä (THL, TEM)
3	Vahvistetaan sosiaalihuollon roolia työkyvyn ja työhön sijoittumisen tukemisessa	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista (ETK)
4	Sisällytetään elintapaohjaus osaksi kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta	Palveluun ohjautumisen toteutuminen	Työttömien aktivointiaste (%) (TEM)
5	Monialaisten työkyvyn tuen tiimien (TYKE-tiimit) toimivat alueella	Kuntouttavaan työtoimintaan ja sosiaaliseen kuntoutukseen osallistuneet	Sairauspäivärahaa saaneet 25–64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä (Kela)
6	Hyödynnetään kuntoutusta varhaisessa vaiheessa ennaltaehkäisevästi ja laaja-alaisesti	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	Työllisyyskatsaukset Etelä-Pohjanmaa (TEM)
7	Vahvistetaan ammattilaisten osaamista työkyvyn tarpeen arvioinnissa	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	Kuntoutujien määrä (Kela)
8	Tuetaan siirtymisvaihetta työelämästä eläkkeelle toimenpiteillä ja ohjelmilla, jotka parantavat ja ylläpitävät työ- ja toimintakykyä (esim. Aijjoos-toiminta)	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksata työskennellä vanhuuseläkeikänsä saakka (%), 20–64-vuotiaat (Terve Suomi-tutkimus)
	Otetaan käyttöön Kuormitusvaaka.fi – työkalu psykososiaalisen kuormituksen ja työn tasapainon arvioinnissa		Kykyviisari
	Lisätään neuropsykiatrista osaamista ja luodaan osajaverkosto alueella		
	Tarjotaan liikunta- ja kulttuuripalveluissa työttömille kohdennettuja alennuksia ja etuuksia		Työkykypistemäärä

IKÄIHMISET

Nro	Toimenpiteet	Seuranta	Mittarit
9	Otetaan käyttöön ikääntyvien toimintakyvyn ylläpitämistä tukevia toimia huomioiden muistisairaantuneet henkilöt ja omaishoitajat	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	Itsestä huolehtimisessa vähintään suuria vaikeuksia kokevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet (Terve Suomi-tutkimus)
10	Toteutetaan 75-vuotiaiden terveystarkastukset aktiivisesti ja laadukkaasti		500 metrin matkan kävelemissä suuria vaikeuksia kokevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet (Terve Suomi-tutkimus)
11	Otetaan käyttöön FINGER-toimintamalli		Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)
12	Puututaan iäkkäiden henkilöiden liikkumisongelmiin varhaisessa vaiheessa		
13	Ohjataan iäkkäitä aktiivisesti liikuntaharrastusten pariin. Fyysisen kunnon ylläpito, erityisesti alaraajojen lihasvoiman ja tasapainon harjoittaminen sekä kaatumisten ehkäisy on tärkeää		
14	Hyödynnetään KaatumisSeula® työkaluja kaatumisten ehkäisyssä		

Painopiste 2: Hyvinvoiva arki

PAINOPISTEEN 2. TAVOITTEET

1. Terveelliset ravitsemustottumukset yleistyvät
2. Liikkuminen lisääntyy
3. Alkoholin liikakäyttö ikääntyneillä/työikäisillä vähenee
4. Uni ja palautuminen paranee
5. Suun terveyden edistäminen

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030: Toimeenpanosuunnitelmaan liittyvät toimenpidenumerot: 99, 106 ja 107.

TYÖIKÄISET

Nro	Toimenpiteet	Seuranta	Mittarit
15	Tarjotaan matalan kynnyksen elintapaohjausta, ravitsemusohjausta ja liikuntaneuvontaa koko hyvinvointialueella	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	←→ Liikuntaneuvonnan toteutuminen (TEAvisari)
16	Otetaan käyttöön elintapaohjauksen käsikirja ja juurrutetaan pysyväksi toimintamalliksi	Elintapaohjauksen käsikirjan käyttöönoton seuranta	←→ Elintapaohjauksen käsikirjan kävijäseuranta
17	Viestitään aktiivisesti terveyttä ja hyvinvointia edistäviä elintavoista ja tapahtumista	Uutis- ja tapahtumaseuranta	
18	Pilotoidaan Audit-C ja mini-interventio toimintamalli ja laajennetaan se perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yksiköihin	Audit-C ja mini-interventioiden määrät	←→ Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 20–64 vuotiaat (Terve Suomi-tutkimus)
19	Kuntalaisten kannustaminen säännölliseen suun ja hampaiden omahoitoon sekä tutkimukseen. Hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyö esimerkiksi erityisryhmien osalta: suun tutkimus osana työttömien terveystarkastusta, ohjaus suun tutkimukseen kutsunnoissa	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	←→ Suun tutkimusten määrät %-osuutena väestöstä (potilastietojärjestelmä).
			←→ Korjaavan hoidon tarve, paikattavien hampaiden määrä/tarkastettu potilas, keskiarvo (potilastietojärjestelmä).
			←→ Kaksi kertaa päivässä harjaavien osuus tarkastetuista (potilastietojärjestelmä).
20	Vahvistetaan ammattilaisten elintapaohjausosaamista (esim. elintapaohjauksen koulutukset)	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	Lihavien osuus (%), 20 vuotta täyttäneistä (Terve Suomi-tutkimus) Useita kertoja päivässä kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja syövien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat (Terve Suomi-tutkimus) Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), 20–64 vuotiaat (Terve Suomi-tutkimus)
	Huomioidaan työterveyshuollossa elintavat kokonaisvaltaisesti		
	Otetaan paremmin huomioon liikkumista tukevat arkiympäristöt	Liikuntapaikkojen määrä	Liikuntapaikkojen määrä, Lipas-tietokanta Liikuntatoiminnan asukaskohtaiset nettokustannukset, Lipas-tietokanta
	Edistetään työnantajien antamaa tukea liikkumiseen		

IKÄIHMISET

Nro	Toimenpiteet	Seuranta	Mittarit
	Samat kuin työikäisillä, jonka lisäksi		
21	Arvioidaan ikääntyneiden vajaaravitsemuksen riski säännöllisesti	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	<div style="display: flex; align-items: center;"> ↔ Vajaaravitsemuriskin tilastointi </div>
22	Toteutetaan ikääntyneiden terveystarkastukset säännöllisesti ja laadukkaasti	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	<div style="display: flex; align-items: center;"> ↔ Kartoitusten ja tarkastusten määrät </div>
			<p>Kasviksia ja hedelmiä ravitsemussuosituksen mukaisesti käyttävien osuus (%), 65 v täyttäneet (Terve Suomi-tutkimus)</p> <p>Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 65 v täyttäneet (Terve Suomi-tutkimus)</p> <p>Terveystieteiden tutkimuskeskuksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet (Terve Suomi-tutkimus)</p>

Painopiste 3: Elämänlaatu ja mielen hyvinvointi

PAINOPISTEEN 3. TAVOITTEET

1. Elämänlaatu paranee
2. Mielen hyvinvointi lisääntyy
3. Mielen terveyteen saa apua matalalla kynnyksellä
4. Yksinäisyys vähenee
5. Ammattilaisten mielenterveysosaaminen vahvistuu

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030: Toimeenpanosuunnitelmaan liittyvät toimenpidenumerot: 57, 59, 106 ja 126.

TYÖIKÄISET

Nro	Toimenpiteet	Seuranta	Mittarit
23	Vahvistetaan osaamista Motivoiva keskustelu -koulutusten avulla	Koulutusten toteutuminen hyvinvointialueella	↔ Koulutukseen osallistuneiden määrä ja koulutuspalautteet
24	Terapiat etulinjaan -mallin mukaiset koulutukset (terapianavigaattorin ensijäsennys, ohjattu omahoito ja kognitiivinen lyhytterapia)	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus 20–64 v (%) (Terve Suomi-tutkimus)
25	Käynnistetään kulttuurihyvinvointisuunnitelman toimeenpano	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus 20–64 v (%) (Terve Suomi-tutkimus)
			Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat (%) (ETK)
	Otetaan käyttöön IPC-menetelmä työikäisten perusterveydenhuollossa	Mielenterveydellisistä syistä tehdyt työterveyshuoltojen käynnit/niissä annetut ohjaukset ohjelmien käyttöön	
	Otetaan käyttöön mielen terveyden työkalupakin työkalut (Työelämän mielen terveysohjelma)	Työkalujen käytön seuranta	
	Käynnistetään Käynti Kerrallaan Terapiamenetelmän käyttöönotto/koulutukset perusterveydenhuollossa	Koulutusten toteutuminen alueella	Menetelmän mukaiset käynnit ja jatkotoimenpiteet

IKÄIHMISET

Nro	Toimenpiteet	Seuranta	Mittarit
26	Vahvistetaan ikääntyneiden mielenterveystaitoja vaikuttaviksi arvioituja menetelmien avulla	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus 65 vuotta täyttäneet (%) (Terve Suomi-tutkimus)
27	Kehitetään ikääntyneiden digitaatioita	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	Terveystensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus 65 vuotta täyttäneet (%) (Terve Suomi-tutkimus)
28	Kehitetään matalan kynnyksen kohtaamispaikkojen toimintaa	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	↔ Tapaamisten/ryhmien kokoontumistilastot
29	Järjestetään kokemusasiantuntijatapaamisia ja -ryhmiä	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	↔ Tapaamisten/ryhmien kokoontumistilastot

Palveluiden saatavuus ja yhdenvertaisuus

TAVOITTEET

1. Palvelut ja toimenpiteet ovat saavutettavia ja yhdenvertaisia
2. Ammatillaiset ja asukkaat ovat tietoisia saatavilla olevista palveluista

Nro	Toimenpiteet	Seuranta	Mittarit
30	Tiedotetaan palveluista ammatillisille ja asukkaille monikanavaisesti (esim. elintapaohjauspalvelut)	Asukkaiden tyytyväisyys palveluiden saatavuuteen ja yhdenvertaisuuteen	Asiakastyytyväisyyskyselyt

Sähköiset palvelut

TAVOITTEET

1. Sähköisiä palveluita hyödynnetään enemmän
2. Ohjautuminen sähköisiin palveluihin on sujuvaa

Nro	Toimenpiteet	Seuranta	Mittarit
31	Otetaan käyttöön sähköisiä palveluita, kuten sähköiset terveys- ja hyvinvointitarkastukset, omahoito-ohjelmat ja valmennukset (mm. Omaolo.fi ja Terveyskyla.fi)	Käyttöön otetut palvelut	Palveluiden käyttötilastot
32	Viestitään sähköisistä palveluista ja ohjataan asiakkaita ja ammatillaisia aktiivisesti sähköisten palveluiden käyttöön	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	Kokenut esteitä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä (%) (Terve Suomi-tutkimus) Asiointu digitaalisesti sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilaisen kanssa, (%) palveluja käyttäneistä (Terve Suomi-tutkimus)

Osallisuus

TAVOITTEET

1. Asukkailla on mahdollisuus aktiiviseen osallisuuteen

Nro	Toimenpiteet	Seuranta	Mittarit
33	Aktiivinen järjestöneuvoston, muiden alueellisten neuvostojen ja toimielinten toiminta	Toteutumisen seuranta esim. kyselyiden avulla	TEAvisari – Osallisuus (Kuntajohto, Liikunta, Kulttuuri ja Perusterveydenhuolto)
34	Hyödynnetään paremmin julkisia vapaa-ajan palveluita	Toiminta-aktiivisuus	Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus (%), 20–64-vuotiaat ja 65 vuotta täyttäneet (Terve Suomi-tutkimus)
35	Varmistetaan palveluiden saatavuus myös niille asiakasryhmille, joille sähköinen asiointi ei ole mahdollista (monikanavaiset palvelut)	Kyselyt ja palautteet	Osallisuusindikaattori (Terve Suomi-tutkimus)
36	Yhtenäistetään tavat kuulla asukkaita (esim. alueelliset päihdekyselyt) ja kerätään asukkaiden sekä asiakkaiden palautteet	Kyselyt ja palautteet	Tulosten analysointi Asiakasuskollisuuden mittaaminen, NPS tavoite 80 %

Hyvä elää Etelä-Pohjanmaalla

Etelä-Pohjanmaan
hyvinvointialue